

Dovoz plynu do Evropy: Rusko chytá nový dech

Moskva, Berlín, Ankara. Tyto tři metropole dělají starosti Američanům, kteří by rádi prorazili se svým zkapalněným plynem (LNG) na evropský trh.

Metropole Ruska, Německa a Turecka by bylo možné označit za hlavní osu zastánců velkých plynovodů z východu. Proti nim stojí zájmy dovozců zkapalněného plynu nejen z USA, ale třeba také z Kataru nebo afrických států. A rusko-evropské plynovody nevyhovují ani zemím, které chtějí těžit surovinu z nových nalezišť ve Středomoří včetně například Izraele.

Jde pochopitelně o určité zjednodušení, protože také Němci a Turci hledají alternativní zdroje a cesty cenné suroviny. Nové podmořské plynovody Nord Stream 2 a Turk Stream, které budou přepravovat plyn z Ruska, ale mají pro obě země zásadní význam.

Německo i Turecko posílí své pozice tranzitních států a plynárenských křižovatek. Zmiňované plynovody jsou už z velké části postavené a díky nim se bude v příštích letech ruský plyn dostávat do Evropy více přes Baltské a Černé moře. V ohrožení je dosavadní hlavní tranzit do Evropy přes Ukrajinu, ten se ale díky nedávné rusko-ukrajinské kompromisní dohodě podaří udržet v omezeném rozsahu při životě.

Nové plynovody znamenají šanci pro Rusko, že bude schopné úspěšně čelit tvrdší konkurenci na evropském trhu. Před několika lety se zdálo, že by postavení Ruska jako největšího dodavatele plynu do Evropské unie mohlo převzít druhé Norsko. Stal se pravý opak – Rusové za posledních pět let zvýšili export suroviny do západní Evropy o 40 procent.

A údaj 40 procent si je dobré zapamatovat i z dalšího důvodu – takový je totiž v poslední době podíl Ruska na celkovém dovozu plynu do EU. Nepřekvapí, že vůbec největším odběratelem ruské suroviny je samotné Německo, zatímco Turecko drží „stříbrnou“ příčku.

Flexibilnější Gazprom

Nebylo to zadarmo. Ruský plynárenský gigant Gazprom se musel stát flexibilnějším při vyjednávání kontraktů s evropskými partnery a do značné míry ustoupil z tradičního požadavku, aby vývoj cen zemního plynu odrážel změny v cenách ropy. Není divu. Plynu je na evropském trhu stále více, přibývají terminály pro dovoz zkapalněné suroviny, stavějí se plynovody, které přepravují surovinu nejenom z Ruska, a evropský spotřebitel těží z tlaku na snižování cen.

Zároveň platí, že Rusko je na svém klíčovém evropském trhu závislé minimálně stejně jako Evropané na ruském plynu. Spíše více. Nový čínský trh nemůže Evropu zdaleka nahradit.

Ruská ochota dohodnout se na pružnějších podmínkách kontraktů se ale může dlouhodobě vyplatit. Výstavba podmořských plynovodů je sice drahá, ale jakmile už jednou stojí, jsou velkou výhodou pro dodavatele v souboji s konkurenty, kteří plyn převážejí ze vzdálených míst tankery.

Rusům hraje do karet pokles těžby plynu v samotné EU, v nizozemských či britských nalezištích. To byl také z německého pohledu hlavní důvod, proč podpořit stavbu plynovodu Nord Stream 2, který vede pod hladinou moře z Ruska přímo do Německa. Jedna ze studií Mezinárodní energetické agentury například odhadla, že vzhledem ke klesající těžbě plynu bude do konce dvacátých let zapotřebí dovézt z mimoevropských zdrojů přibližně 100 miliard kubíků plynu ročně navíc. Právě stávající plynovod Nord Stream i jeho téměř dokončené „dvojče“ tedy víceméně míří tam, kde bude výpadek chybět. Obě větve podmořského plynovodu budou přepravovat dohromady 110 miliard metrů krychlových ročně.

Na druhé straně se rýsují také příležitosti pro dovoz LNG, takže Rusové nemají předem nic jisté. Rusové neberou vše a zdaleka ne vše Rusům vychází tak, jak by si přáli.

Američané mají úplně jiné zájmy než Němci, v ruském plynu vidí silnou konkurenci a varují, že Moskva bude využívat plynovodů k politickému vydírání svých odběratelů. Proto také nedávno uvalili sankce na lodě, které pokládají v mořských vodách potrubí. Ty se formálně týkají jak plynovodu Nord Stream 2, tak Turk Stream. Pro Rusy to znamená nezanedbatelnou komplikaci, ale vůbec ne konec všem nadějím. Dodávky ruského plynu novými cestami se oproti plánům „pouze“ zpozdí.

V případě plynovodu Turk Stream je jeho podmořská část hotová, stejně jako celá první linie – určená k dopravě plynu do samotného Turecka. Dobudovat bude ještě nutné pevninskou část druhé linie, která míří z Turecka přes Bulharsko a Srbsko do Maďarska. Celkový objem přepravené suroviny plynovodem Turk Stream má dosáhnout 31,5 miliardy m³.

V případě plynovodu Nord Stream 2 zbývá dobudovat 160 kilometrů a klíčový „pokladač potrubí“, společnost Allseas, která sídlí ve Švýcarsku, kvůli americkým sankcím odvolala svá plavidla. Gazprom se podle všeho na podobnou možnost připravoval a práci dokončí ruské lodě. Otázkou je, jak rychle. Dopad amerických sankcí na dokončování Nord Streamu 2 – plánované na konec loňského roku - mohl být ještě méně významný, kdyby Dánové předtím neotáleli s povolením výstavby plynovodu ve svých teritoriálních vodách. Kritici tvrdí, že to bylo pod tlakem Američanů. Nechybělo mnoho a podmořské potrubí mohlo být položeno ještě před vyhlášením sankcí.

Ukrajinský kompromis

Tím, komu se zpoždění projektu Nord Stream 2 hodilo, byli Ukrajinci. Na konci minulého roku totiž vypršel dlouhodobý kontrakt o tranzitu ruského plynu do Evropy přes území Ukrajiny. Kyjev tak získal silnější vyjednávací pozici ve vztahu k Moskvě při jednání o nové dohodě.

Od počátku bylo jasné, že projekty Nord Stream 2 a Turk Stream měly Rusům sloužit k tomu, aby ukrajinské potrubí nepotřebovali vůbec. Když ale alternativní plynovody ještě nebyly ke konci loňského roku hotové, reálně hrozilo, že Evropa zažije podobnou plynovou krizi jako v minulosti, kdy Rusové uzavřeli kohouty a ukrajinskou cestu plynu na západ dočasně

odstavili. Na kompromisní dohodě o novém pětiletém kontraktu, kterou se nakonec podařilo dojednat, nakonec měli zájem jak Rusové, tak Ukrajinci. Ti první se snaží budovat image spolehlivého dodavatele, ti druzí – navzdory všem problémům z minulosti – pověst spolehlivé tranzitní země. Vzhledem ke stoupajícím ruským dodávkám plynu do Evropy se ostatně zachování možnosti přepravy přes Ukrajinu může nakonec hodit i Gazpromu.

Rusům hraje do karet pokles těžby plynu v samotné EU, v nizozemských či britských nalezištích. 40 procent činil za posledních pět let nárůst exportu ruského plynu do západní Evropy.

Zdroj: Anopress IT, www.e15.cz, 20.01.2020